

**LIETUVOS RESPUBLIKOS PAKEITIMO VERTYBINIAIS POPIERIAIS IR
PADENGŲJŲ OBLIGACIJŲ ĮSTATYMO PROJEKTO IR SU JUO SUSIJUSIŲ
ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos finansų ministerija parengė ir teikia Lietuvos Respublikos pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų įstatymo projektą (toliau – Projektas). Kartu su juo teikiami šie susiję įstatymų projektai:

1) Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 746 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

2) Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

3) Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių ir uždarytųjų akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymo Nr. XII-2443 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

4) Lietuvos Respublikos bankų įstatymo Nr. IX-2085 78 ir 83 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

5) Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 4.181, 6.66, 6.953, 6.961 ir 6.968 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

6) Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo Nr. IX-1068 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

7) Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo Nr. IX-1068 2, 4, 44 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymo Nr. XIV-766 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

8) Lietuvos Respublikos finansinio tvarumo įstatymo Nr. XI-393 2, 77, 91, 94 ir 99 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

9) Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 42, 43³, 47 straipsnių ir 1, 3 priedų pakeitimo įstatymo projektas;

10) Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 11, 42, 43, 43¹, 43², 43³, 43⁷ straipsnių ir 1, 3 priedų pakeitimo įstatymo Nr. XIV-822 2 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

11) Lietuvos Respublikos su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 33 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas;

12) Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatymo Nr. XI-1253 22¹ straipsnio ir 3 priedo pakeitimo įstatymo projektas;

13) Lietuvos Respublikos valstybės skolos įstatymo Nr. I-1508 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

14) Lietuvos Respublikos kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo Nr. IX-1709 80 ir 174 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

15) Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymo Nr. XIII-2221 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas;

16) Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymo Nr. XII-2566 61 ir 66 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas;

17) Lietuvos Respublikos hipotekinių obligacijų ir hipotekinio kreditavimo įstatymo Nr. IX-1746 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas.

Projekto tikslas – nustatyti reikalavimus, taikomus pakeitimui vertybiniais popieriais ir padengtosioms obligacijoms, pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovių ir padengtųjų obligacijų bendrovių steigimo, valdymo, veiklos, reorganizavimo ir likvidavimo bei priežiūros tvarką, tokiu būdu užtikrinant aukštą investuotojų interesų apsaugos lygį.

Projektu į nacionalinę teisę perkeliama 2019 m. lapkričio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos (ES) 2019/2162 dėl padengtųjų obligacijų emisijų ir viešosios priežiūros, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/65/EB ir 2014/59/ES (toliau – Direktyva 2019/2162), nuostatos ir įgyvendinamas 2017 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2017/2402, kuriuo nustatoma bendroji pakeitimo vertybiniais popieriais sistema ir sukuriamas specialioji paprasto, skaidraus ir standartizuoto pakeitimo vertybiniais popieriais sistema ir iš dalies keičiamos direktyvos 2009/65/EB, 2009/138/EB ir 2011/61/ES bei reglamentai (EB) Nr. 1062/2009 ir (ES) Nr. 648/2012 (toliau – Reglamentas 2017/2402), bei atsižvelgiama į 2016 m. gruodžio 20 d. Europos bankininkystės institucijos rekomendacijas dėl ES padengtųjų obligacijų sistemos suderinimo (EBA-Op-2016-23)¹.

Projektu, be kita ko, įgyvendinama Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. 155 „Dėl Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano patvirtinimo“, 10.4.1 priemonė „Parengti Pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų įstatymą bei su juo susijusius įstatymus, kuriais būtų įtvirtinta nacionalinė padengtųjų obligacijų reguliavimo sistema ir sudarytos sąlygos sukurti bendrą teisinę ir reguliacinę Baltijos valstybių padengtųjų obligacijų sistemą“, kuri skirta tvariai finansų rinkų plėtrai užtikrinti.

Rengiant Projektą taip pat atsižvelgta į Europos plėtros ir rekonstrukcijos banko (toliau – ERPB) atliktą pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų srities teisinės aplinkos apžvalgą bei siūlymus² dėl Lietuvos teisės aktų tobulinimo siekiant sukurti palankesnę teisinę reguliacinę aplinką pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų rinkai Lietuvoje vystyti.

Taip pat atitinkamos Projekto nuostatos buvo derinamos su analogišku Latvijos ir Estijos teisiniu reguliavimu, atsižvelgiant į 2019 metais ERPB parengtą Baltijos šalių teisinės reguliavimo sistemos ataskaitą³, kurioje nustatytos galimos kliūtys bendrų Baltijos valstybių padengtųjų obligacijų išleidimui ir pateikti pasiūlymai, kaip sukurti bendrą Baltijos šalių padengtųjų obligacijų teisinį reguliavimą.

Baltijos šalių padengtųjų obligacijų teisinės sistemos peržiūra ir atitinkamų nuostatų suderinimas siekiant sukurti bendrą Baltijos šalių padengtųjų obligacijų rinką yra viena iš iniciatyvų, kuriomis įgyvendinamas 2017 metų lapkritį Baltijos šalių (Lietuvos, Latvijos ir

¹ Europos bankininkystės institucijos pranešimas „Padengtosios obligacijos: rekomendacijos dėl ES padengtųjų obligacijų sistemų suderinimo, 2016 m. gruodžio 20 d.: <https://www.eba.europa.eu/sites/default/documents/files/documents/10180/1699643/d2b08b75-601f-4de3-ba36-ad674cdc0d46/EBA%20Report%20on%20Covered%20Bonds%20%28EBA-Op-2016-23%29.pdf?retry=1>

² Europos plėtros ir rekonstrukcijos banko pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų srities teisinės aplinkos apžvalga, 2017 metų balandžio mėn.: <https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Lithuania%20ABS%20CB%20Final%20Concept%20Paper.pdf>

³ Europos plėtros ir rekonstrukcijos banko Baltijos šalių teisinės reguliavimo sistemos ataskaita, 2019 m. spalio 30 d.: https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/EN_ver/Final%20report_2019%2010%2030.pdf

Estijos) pasirašytas susitarimo memorandumas⁴, kurio tikslas – kurti bendrą Baltijos šalių kapitalo rinką.

Pakeitimas vertybiniais popieriais

Vienas iš Projekto uždavinių – Reglamento 2017/2402 nuostatų sklandaus taikymo užtikrinimas. Šiame reglamente nustatomas pakeitimas vertybiniais popieriais, taip pat pagrindinės šių vertybinių popierių struktūrinės savybės. Reglamentu 2017/2402 sukuriamą paprastų, skaidrių ir standartizuotų pakeitimo vertybiniais popieriais produktų sistema, kuria standartizuojami procesai ir praktika pakeitimo vertybiniais popieriais rinkose bei užtikrinamas reguliavimo Europos Sąjungos valstybėse narėse nuoseklumas. Kadangi Reglamentas 2017/2402 yra tiesioginio taikymo teisės aktas, Projekte siūloma reglamentuoti tik tas nuostatas, kurių neapima šis reglamentas ir kurios reikalingos sklandžiam jo taikymui, atsižvelgiant į Lietuvos teisinės sistemos ypatumus.

Pakeitimais vertybiniais popieriais yra sandoris, suteikiantis galimybę skolintojui (paprastai – kredito įstaigai arba didelei įmonei) refinansuoti paskolų arba pozicijų rinkinį, pavyzdžiui, paskolas nekilnojamajam turtui įsigyti, automobilių išperkamąją nuomą, vartojimo kreditus ar kita, paverčiant juos vertybiniais popieriais, kuriais galima prekiauti antrinėje rinkoje. Taigi pakeitimas vertybiniais popieriais – vienas iš finansavimo šaltinių, padedantis skolintojams diversifikuoti ir plačiau paskirstyti finansų sektoriaus rizikas, išlaisvinti kapitalą ir kartu sutvarkyti bei pagerinti skolinčiojo (iniciatoriaus) balansą, kad būtų galima toliau skolinti realiajai ekonomikai.

Reglamentu 2017/2402, be kita ko, siekiama užtikrinti saugią Europos Sąjungos pakeitimo vertybiniais popieriais rinką, labiau subalansuotą ir stabilesnę Europos Sąjungos ekonomikos finansavimo struktūrą.

Tinkamai veikiantis pakeitimo vertybiniais popieriais procesas yra svarbus gerai veikiančių finansų rinkų elementas. Jis gali pagerinti finansų sistemos efektyvumą, suteikti daugiau investavimo galimybių Lietuvoje ir kartu turėti teigiamą poveikį ekonomikos augimui.

Padengtosios obligacijos

Kitas Projekto uždavinys – reglamentuoti padengtąsias obligacijas, nustatyti pagrindinius šiems vertybiniais popieriams taikomus reikalavimus, taip pat jų struktūrinės savybės, kurios lemia šių vertybinių popierių išskirtinumą ir patrauklumą. Dėl šių savybių padengtosios obligacijos pripažįstamos patikima investavimo priemone investuotojams bei patogia ir efektyvia finansavimo alternatyva emitentams, nes jų įsipareigojimų nevykdymo lygis yra žemas, o išmokų patikimumas – aukštas.

Padengtosios obligacijos – obligacijos, kurių išpirkimas ir kitų su ja susijusių reikalavimų padengimas užtikrinamas specialiąsias sąlygas atitinkančiu turtu.

Padengtosios obligacijos jau kurį laiką yra viena patikimiausių ir patraukliausių ilgalaikio ekonomikos finansavimo alternatyvų Europos Sąjungoje. Padengtosios obligacijos yra svarbus kredito įstaigų finansavimosi šaltinis, o per finansų krizę jos išliko labai saugios ir likvidžios. Taip pat padengtosios obligacijos, palyginti su kitomis finansavimo formomis, yra gana patrauklus ir santykinai pigus lėšų skolinimosi būdas kredito įstaigoms.

⁴ Susitarimo memorandumas tarp Estijos Respublikos finansų ministerijos, Latvijos Respublikos finansų ministerijos ir Lietuvos Respublikos finansų ministerijos bendradarbiavimo dėl regioninės kapitalo rinkos plėtros Baltijos šalyse, 2017 m. lapkričio 6 d.:
https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/MOU_PanBaltic_FINAL.pdf

Nors padengtųjų obligacijų nauda akivaizdi, iki šiol Lietuvoje nebuvo veikiančios, efektyvios ir emitentams patrauklios padengtųjų obligacijų sistemos, o galiojantis reglamentavimas – pasenęs ir neatitinkantis geriausios rinkos praktikos. Šią teisinio vakuumo spragą tikimasi užpildyti priimant Pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų įstatymą, reglamentuojantį pakeitimą vertybiniais popieriais ir padengtasias obligacijas (toliau – Įstatymas).

Abu institutai – tiek pakeitimas vertybiniais popieriais, tiek padengtosios obligacijos – gali žymiai prisidėti prie Lietuvos finansų rinkų augimo ir stiprinimo, taip pat realiosios ekonomikos finansavimo bei užtikrinti tinkamą investuotojų interesų apsaugą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai

Įstatymų projektus parengė Lietuvos Respublikos finansų ministerijos Finansų rinkų politikos departamentas (direktorė Vilma Mačerauskienė, tel. (8 5) 239 0174, el. p. vilma.macerauskiene@finmin.lt, vyresnioji patarėja Lora Gogelytė, tel. (8 5) 219 9306, el. p. lora.gogelyte@finmin.lt, Kapitalo rinkų skyriaus vedėja Ramunė Radvilienė, tel. (8 5) 239 0170, el. p. ramune.radvilienne@finmin.lt, vyriausioji specialistė Justina Valienė, tel. (8 5) 219 9353, el. p. justina.valiene@finmin.lt). Projekto rengimo metu konsultacijas teikė ERPB, kaip nurodyta pirmoje šio aiškinamojo rašto dalyje.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu pakeitimas vertybiniais popieriais nacionalinėje teisėje nėra išsamiai reglamentuotas. Vis dėlto gana dažnai pakeitimas vertybiniais popieriais atliekamas naudojantis užsienio korporatyvinėmis struktūromis ar specialiosios paskirties bendrovėmis, įsteigtomis ne Lietuvos Respublikoje. Naudojant šį modelį, pakeitimas vertybiniais popieriais vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) nuostatomis, reglamentuojančiomis reikalavimo teisių perleidimą ir prievolės atsiradimą, kartu (jeigu aktualu) taikant atitinkamus juridinių asmenų veiklą bei kapitalo rinkas reglamentuojančiuose teisės aktuose nustatytus reikalavimus. Vis dėlto tokios struktūros yra sudėtingos, brangios ir neužtikrina tinkamos investuotojų apsaugos bei neatitinka Europos Sąjungos pakeitimo vertybiniais popieriais reguliavimo ir aktualios rinkos praktikos.

Padengtųjų obligacijų išleidimo, jų apyvartos, išpirkimo tvarką, taip pat reikalavimus kredito įstaigoms, kurios išleidžia padengtasias obligacijas, šiuo metu reglamentuoja Lietuvos Respublikos hipotekinių obligacijų ir hipotekinio kreditavimo įstatymas (toliau – HOHKĮ), priimtas 2003 m. rugsėjo 25 d. Vis dėlto HOHKĮ praktikoje nebuvo sėkmingai pritaikytas, nes per savo galiojimo laikotarpį tik vienas bankas pabandė įgyvendinti šio įstatymo nuostatas praktikoje. Toks pavyzdys parodo, kad HOHKĮ reguliavimas nepakankamas ir netinkamas praktikoje. Struktūruojant padengtųjų obligacijų išleidimą pagal HOHKĮ reikalavimus, sandorio kaštai ir biurokratinė našta tampa neproporcingai didelė, todėl neatsveria emitento gautinos naudos.

Be to, tam tikras pakeitimui vertybiniais popieriais ar padengtosioms obligacijoms aktualias nuostatas reglamentuoja kiti atitinkamos srities įstatymai. Pavyzdžiui, specialiosios paskirties bendrovių, kurių teisinė forma gali būti tik akcinė bendrovė arba uždaroji akcinė bendrovė, steigimą, valdymą, veiklą, reorganizavimą ar likvidavimą, taip pat obligacijų išleidimą reglamentuoja Lietuvos Respublikos acinių bendrovių įstatymas, o vertybinių popierių, išleistų pasinaudojant pakeitimo vertybiniais popieriais ar padengtųjų obligacijų schema ar sandoriu,

viešam platinimui būtų taikomos bendros Lietuvos Respublikos vertybinių popierių įstatyme nustatytos taisyklės ir kt.

4. Siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir teigiami rezultatai, kurių laukiama

Priėmus Įstatymą būtų įtvirtintas padengtųjų obligacijų institutų teisinis reguliavimas, užtikrintas sklandesnis Reglamento 2017/2402 taikymas, taip pat reglamentuota pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovių ir padengtųjų obligacijų bendrovių steigimo, valdymo, veiklos pabaigos tvarka ir kitos sąlygos.

Specialiosios paskirties bendrovės

Projekte siūloma reglamentuoti specialiosios paskirties bendrovių veiklą. Tokių bendrovių pagrindinė paskirtis – užtikrinamojo turto formavimas. Nors specialiosios paskirties bendrovės būtų steigiamos ir joms būtų taikomi bendrieji akcinėms bendrovėms ir uždarosioms akcinėms bendrovėms taikomi reikalavimai, Projekto 67–78 straipsniais siūloma nustatyti specialiosios paskirties bendrovių ypatumus ir reikalavimus, kurie leistų užtikrinti sėkmingą pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų schemos ar sandorio įgyvendinimą, garantuotų teisinį aiškumą bei tuo pačiu užtikrintų tiek investuotojų ir specialiųjų kreditorių, tiek skolintojų (iniciatorių) interesų apsaugą.

Projekto 67 straipsnyje numatoma, kad specialiosios paskirties bendrovė gali vykdyti tik Įstatyme nustatytą veiklą. Specialiosios paskirties bendrovės organizacinė struktūra turėtų būti itin paprasta. Specialiosios paskirties bendrovė nebūtų laikoma finansų įstaiga pagal Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymą ir jai šio įstatymo nuostatos nebūtų taikomos. Viena specialiosios paskirties bendrovė galėtų dalyvauti tik vienoje padengtųjų obligacijų programoje.

Projekto 70 straipsnyje numatoma, kad specialiosios paskirties bendrovei galėtų bendrieji konfidencialios informacijos (komercinės paslapties) apsaugos, įskaitant banko, centrinės kredito unijos, kredito unijos, mokėjimo įstaigos arba elektroninių pinigų įstaigos paslaptį, reikalavimai. Specialiosios paskirties bendrovės privalėtų laikytis Lietuvos Respublikos bankų įstatymo, Lietuvos Respublikos centrinių kredito unijų įstatymo, Lietuvos Respublikos kredito unijų įstatymo, Lietuvos Respublikos mokėjimo įstaigų įstatymo arba Lietuvos Respublikos elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo nuostatų, jeigu užtikrinamąjį turtą sudarytų reikalavimo teisės, kurioms iki perleidimo buvo taikomos banko ar kitų įstaigų paslapties nuostatos.

Projekto 71–72 straipsniuose siūlomos nustatyti specialiosios sąlygos, kurioms esant specialiosios paskirties bendrovė gali būti reorganizuojama, atskiriama, pertvarkoma į kitos formos juridinį asmenį arba likviduojama. Reorganizavimas, atskyrimas, pertvarkymas į kitos formos juridinį asmenį arba likvidavimas galimas tik po to, kai: 1) sueina pakeitimo vertybiniais popieriais arba visų padengtųjų obligacijų sandorių terminas, yra apmokėti visi investuotojų ir atitinkamų kreditorių reikalavimai bei įvykdyti kiti įsipareigojimai, užtikrinti arba susiję su užtikrinamuoju turtu; arba 2) užtikrinamasis turtas yra perduotas kitai specialiosios paskirties bendrovei, kuri perima visas užtikrinamąjį turtą perdavusios specialiosios paskirties bendrovės teises ir pareigas; arba 3) pasibaigia specialiosios paskirties bendrovės įsipareigojimai pagal išduotą garantiją. Padengtųjų obligacijų bendrovės bankroto ar restruktūrizavimo procesas negali būti inicijuojamas arba pradėtas, kol yra neapmokėtų padengtųjų obligacijų, nebent tokį prašymą pateikia priežiūros institucija – Lietuvos bankas.

Pakeitimas vertybiniais popieriais ir tikrasis pardavimas

Pagrindiniai pakeitimo vertybiniais popieriais principai ir reikalavimai nustatyti tiesiogiai taikomame Reglamente 2017/2402. Todėl Projekte siūloma nustatyti tik papildomas nuostatas, kuriose teisinis reguliavimas aiškesnis ir kurios suteikia daugiau galimybių sklandžiam Reglamento 2017/2402 taikymui, atsižvelgiant į Lietuvos teisės ypatumus.

Projekto 4 straipsnyje siūloma įtvirtinti, kad bet kuri kredito rizika, susijusi su kilnojamąjo arba nekilnojamąjo, materialiojo arba nematerialiojo turto turėjimu arba trečiųjų asmenų priimtomis prievolėmis, gali būti pakeičiama vertybiniais popieriais. Šią riziką pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovė galės priimti įsigydamą turtą, garantuodama prievolės arba priimdama įsipareigojimus kitokia forma. Taip pat siūloma nustatyti, kad pakeitimo vertybiniais popieriais sandoriai nebus laikomi indėlių priėmimu ar bet kuria kita veikla, kuriai pagal finansų sektoriaus reguliavimą būtų reikalingas leidimas ar licencija. Toks siūlomas reglamentavimas atitinka geriausią užsienio praktiką ir yra svarbus sėkmingam priemonės veikimui. Viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl įtvirtinamas toks reguliavimas, – toks rizikos perėmimas nedaro įtakos trečiosioms šalims ir nepablogina jų situacijos. Be to, siekiant didesnio aiškumo, Projekto 67 straipsnyje numatoma, kad sutarčių administravimą vykdytų tokia teisę turintys subjektai.

Projekte taip pat siekiama nustatyti priemones, kurios padėtų užtikrinti investuotojų ir atitinkamų kreditorių interesus. Pavyzdžiui, Projekto 7 straipsnyje siekiama įtvirtinti tikrąjį pardavimą (angl. *true sale*), kuris reiškia, kad pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovės nuosavybės teisė į užtikrinamąjį turtą, įgytą pirkimo–pardavimo ar kito tokį patį teisinį poveikį turinčio sandorio pagrindu, yra absoliuti ir galioja be jokių išimčių ar sąlygų pardavėjui ir bet kuriam trečiajam asmeniui (tikrojo pardavimo institutas taikomas ir padengtosioms obligacijoms). Pardavėjas atsako už perleisto esamo ar būsimą reikalavimo galiojimą, tačiau pakeitimo vertybinių popierių pardavėjas neatsako, jeigu skolininkas neįvykdo iš perleisto reikalavimo kylančių mokėjimo prievolių. Šiomis nuostatomis aiškiai nustatoma, kad nuosavybės teisė perleidžiama pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovei, siekiant išvengti dviprasmiškų situacijų, kai į perleistą turtą būtų nukreipiami neužtikrintų kreditorių reikalavimai, kas ypač aktualu pardavėjo nemokumo atveju ar vykdant kitas panašias procedūras.

Projekto 9 straipsnyje siūloma reglamentuoti reikalavimo teisių, sudarančių užtikrinamąjį turtą, ir su šiuo užtikrinamuoju turtu susijusių garantijų, laidavimų ir kitų prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių, įskaitant hipoteką (įkeitimą), perleidimo pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovei galiojimą net ir tais atvejais, kai perleidimą draudžia ar riboja pradinė sutartis, pagal kurią atsirado skolininko ar potencialaus skolininko esamos ar būsimos prievolės ar su šiuo užtikrinamuoju turtu susijusių garantijų, laidavimų ir kitų prievolių įvykdymo užtikrinimo priemonių, įskaitant hipoteką (įkeitimą), sutartys. Atsižvelgiant į tai, kad šis reglamentavimas reikalingas įstatymu reglamentuojamiems vertybiniais popieriais išleisti taip, kad skolininkų teisės nebūtų pažeidžiamos ir praktikoje jie nepajustų, kad reikalavimo teisės buvo perleistos, netikslinga riboti, kurias sutartis galima naudoti šio įstatymo tikslais. Projekto rengimo metu pasitelkus tarptautinius ekspertus ir įvertinus kitų šalių reglamentavimą bei tokių skolos vertybinių popierių leidimo praktiką Europoje, išsamiai įvertintos skolininkų teisės ir jų užtikrinimo būdai. Jeigu būtų įvestas ribojimas, kad Projekto 9 straipsnio nuostatos netaikomos iki šio įstatymo įsigaliojimo sudarytoms pradinėms sutartims, būtų užkirstas kelias ilgą laiką Lietuvoje išleisti tokius vertybinius popierius, ypač padengtąsias obligacijas. Pažymėtina, kad pagrindinis turtas, kuriuo užtikrinamos padengtosios obligacijos, yra būsto paskolos. Šios sutartys sudaromos ypač ilgam laikui ir gali tęstis keliasdešimt metų. Emitentams, siekiantiems

tikslingai išleisti tokias obligacijas, reikia sukaupti didelį kiekį tinkamo užtikrinamojo turto. Neleidžiant į užtikrinamąjį turtą įtraukti iki šio įstatymo sudarytų sutarčių, Lietuvos emitentai negalės pasinaudoti šia priemone dar daugybę metų, kol būtų suformuotas naujas pakankamos apimties turto portfelis, todėl Lietuva regione taptų nekonkurencinga.

Siekiant apsaugoti investuotojų bei atitinkamų kreditorių interesus ir suvaldyti rizikas, Projekto 13–14 straipsniuose siūloma nustatyti pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovės turto perleidimo ir turto suvaržymo ribojimus. Pavyzdžiui, pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovei draudžiama bet koku būdu perleisti turtą ar apsunkinti jį bet kokiomis daiktinėms ir prievolinėmis teisėmis, taip pat bet koku būdu suvaržyti savo teises į jį, išskyrus atvejus, kai užtikrinami įsipareigojimai, kuriuos pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovė prisiėmė dėl pakeitimo vertybiniais popieriais investuotojų ir susijusių kreditorių.

Dar daugiau, pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovei priklausantis užtikrinamasis turtas privalėtų būti įkeičiamas investuotojų ir atitinkamų kreditorių naudai. Nors šis įkeitimas iš esmės bus atliekamas vadovaujantis CK nuostatomis, Projekte numatytos tam tikros sąlygos. Pavyzdžiui, Projekto 16 straipsnyje numatyta, kad jeigu investuotojai ir kreditoriai yra paskyrę patikėtinį atstovauti jų interesams, įkeitimo sutartyje ir hipotekos sandoryje kaip kreditorius nurodomas tik patikėtinis, o išieškojimas vykdomas išimtinai laikantis įkeitimo sutartyje arba vertybinių popierių emisijos sąlygose nustatytais pagrindais.

Pažymėtina ir tai, kad tuo atveju, jei atliekant pakeitimą vertybiniais popieriais bus perleidžiami hipoteka (įkeitimu) užtikrinti reikalavimai, sudarantys užtikrinamąjį turtą, turės būti perleidžiamos ir hipotekos (įkeitimo) teisės. Hipotekos (įkeitimo) teisių perleidimas bus įforminamas atskiru vienu notariniu sandoriu tarp hipotekos (įkeitimo) kreditoriaus ir pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovės, sandoryje ar jo prieduose nurodant visas naujam kreditoriui pereinančias užtikrinimo priemones. Atskiri pakeitimai hipotekos ar įkeitimo sutartyse nebus daromi. Projekto 11 straipsnyje taip pat siūloma nustatyti taisykles, kurios leistų pranešti apie vykdomą reikalavimo teisių perleidimą, užtikrinant supaprastintą hipoteka (įkeitimu) užtikrintų reikalavimų, sudarančių užtikrinamąjį turtą, perleidimą.

Patikėtinis

Projekto 18–28 straipsniuose siūloma įtvirtinti investuotojų ir atitinkamų kreditorių patikėtinio institutą pakeitimo vertybiniais popieriais schemose. Pagrindinė patikėtinio užduotis – atstovavimas investuotojų ir specialiųjų kreditorių interesams ir reikalavimų, susijusių su vertybiniais popieriais, įgyvendinimas investuotojų ir specialiųjų kreditorių naudai santykiuose su pakeitimo vertybiniais popieriais bendrove ir trečiaisiais asmenimis. Patikėtinis veikia patikėjimo pagrindais. Patikėtinio teisės, pareigos ir įgaliojimai (kurie nereglamentuoti Įstatyme) būtų apibrėžti patikėtinio paskyrimo dokumente.

Kol investuotojų ir specialiųjų kreditorių interesams atstovautų patikėtinis, jie negalėtų individualiai naudotis savo teisėmis, kurių įgyvendinimas būtų perduotas patikėtininui. Patikėtinis galėtų būti kredito ar kita finansų įstaiga, auditorius, advokatas ar bankroto administratorius.

Projekto 24 straipsnyje siūlomas įtvirtinti patikėtinio institutas užtikrina tinkamą atstovavimą investuotojų ir specialiųjų kreditorių interesams, leidžia investuotojams ir specialiesiems kreditoriams susitarti dėl patikėtinio teisių ir įgaliojimų, atsižvelgiant į pakeitimo vertybiniais popieriais sandorio sąlygas ir niuansus.

Įtvirtinus pakeitimo vertybiniais popieriais institutą, tikimasi, kad bus sudaryta daugiau galimybių leisti šiuos vertybinius popierius ir žymiai sumažės finansavimosi kaštai. Mažesni finansavimo kaštai yra svarbūs ne tik kredito įstaigoms, bet ir kitiems emitentams, kurie neturi

galimybių gauti pigesnių trumpalaikių arba centrinių banko finansavimo priemonių, kurios paprastai suteikiamos tik bankams.

Teisė leisti padengtasias obligacijas

Pagal Projekto 29 straipsnio nuostatas padengtasias obligacijas turėtų teisę išleisti tik kredito įstaiga, kurios padengtųjų obligacijų programa įtraukta į viešąją padengtųjų obligacijų programų sąrašą. Sprendimą įtraukti padengtųjų obligacijų programą į viešą padengtųjų obligacijų programų sąrašą priimtų Lietuvos bankas, laikydamasis Įstatyme nustatytų reikalavimų. Pagal Projekto 57 straipsnio nuostatas priežiūros institucija motyvuotu sprendimu savo nustatyta tvarka turi teisę laikinai sustabdyti padengtųjų obligacijų emitento teisę toliau leisti konkrečias į viešąją padengtųjų obligacijų programų sąrašą įrašytas padengtasias obligacijas arba uždrausti padengtųjų obligacijų emitentui jas toliau leisti, jeigu priežiūros institucija nustato, kad padengtųjų obligacijų emitentas ar padengtųjų obligacijų bendrovė nesilaiko Įstatyme nustatytų reikalavimų. Tačiau padengtųjų obligacijų emitentui ir toliau taikomos Įstatymo nuostatos (išskyrus teisę leisti padengtasias obligacijas), iki padengtosios obligacijos yra tinkamai išpirktos bei tinkamai atsiskaityta su investuotojais į šias obligacijas. Taip pat priežiūros institucija turėtų teisę uždrausti padengtųjų obligacijų emitentui toliau leisti padengtasias obligacijas, jeigu, priežiūros institucijos vertinimu, papildomas obligacijų leidimas neproporcingai didintų emitento įsipareigojimus (įskaitant emitento išleistas ir dar neapmokėtas padengtasias obligacijas), palyginti su emitento konsoliduotajame balanse nurodytu turtu.

Taip pat Projekto 57 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitentas, gavęs išankstinį rašytinį priežiūros institucijos sutikimą, turėtų teisę perleisti visas savo teises ir pareigas, susijusias su padengtosiomis obligacijomis, kitam padengtųjų obligacijų emitentui. Investuotojų ar bet kokių trečiųjų asmenų sutikimas tokiam perleidimui nebūtų reikalingas, tačiau jie turės būti informuojami apie perleidimą.

Šios Projektu siūlomos nuostatos garantuotų tinkamą padengtųjų obligacijų priežiūrą, kurią vykdys Lietuvos bankas.

Užtikrinamasis turtas ir jo atskyrimas

Projekto 32 straipsnyje siūloma nustatyti, kad pagrindinė padengtųjų obligacijų savybė yra užtikrinamojo turto atskyrimas nuo emitento turto, perleidžiant nuosavybės teisę į užtikrinamąjį turtą padengtųjų obligacijų bendrovei ir užtikrinamąjį turtą įkeičiant investuotojų ir specialiųjų kreditorių naudai.

Šio straipsnio nuostatomis taip pat siūloma nustatyti, kad užtikrinamasis turtas turi atitikti tam tikrus reikalavimus, kurie garantuotų užtikrinamojo turto kokybę. Jeigu turtas specialiųjų reikalavimų netenkina, jis negali būti priskirtas užtikrinamajam turtui. Taip pat, kaip nurodyta pirmiau, pagal šio straipsnio nuostatas emitentas, išleisdamas padengtasias obligacijas, privalėtų užtikrinti, kad užtikrinamasis turtas būtų atskirtas nuo emitento turto, perleidžiant nuosavybės teisę į užtikrinamąjį turtą padengtųjų obligacijų bendrovei.

Pagal Projekto 33 straipsnio nuostatas užtikrinamasis turtas padengtųjų obligacijų bendrovei būtų perleidžiamas susitarimo tarp padengtųjų obligacijų emitento ir padengtųjų obligacijų bendrovės dėl užtikrinamojo turto valdymo ir administravimo pagrindu. Šiame susitarime, be kita ko, turėtų būti numatyti emitento ir padengtųjų obligacijų bendrovės įsipareigojimai, kad užtikrinamasis turtas atitiktų reikalavimus. Kad sistema ir padengtųjų obligacijų programa tinkamai veiktų, Projekto 33 straipsnyje siūloma nustatyti esminius

elementus, kurie privalo būti užtikrinami ir nustatomi sutartyje. Dėl atsakomybių pasidalijimo turėtų nuspręsti subjektai, sudarantys sutartį.

Susitarime numatyti tokie reikalavimai: kiekvienas turtas, sudarantis užtikrinamąjį turtą, privalėtų būti nustatomas ir registruojamas atskirai nuo kito turto; visu padengtųjų obligacijų galiojimo laikotarpiu užtikrinamojo turto turėtų būti tiek, kad būtų galima tinkamai įvykdyti reikalavimus, susijusius su padengtosiomis obligacijomis, ir padengti užtikrinamojo turto priežiūros, administravimo ir likvidavimo bei perdavimo turto valdytojui išlaidas; mokėjimai investuotojams, susiję su padengtosiomis obligacijomis, būtų vykdomi laiku; užtikrinamasis turtas būtų pakankamos kokybės, užtikrintų galimybę laiku patenkinti investuotojų reikalavimus; vienos klasės užtikrinamuoju turtu padengtų obligacijų užtikrinamąjį turtą sudarytų tik tos turto klasės reikalavimus atitinkantis turtas, kaip ir turtas, įtrauktas į padengtųjų obligacijų užtikrinamąjį turtą jų registravimo metu, taip pat likvidus turtas ir išvestinės finansinės priemonės; bendra tinkamo užtikrinamojo turto pagrindinė suma būtų ne mažesnė nei 105 procentai bendros atitinkamos turto klasės pagrindu išleistų neapmokėtų padengtųjų obligacijų nominaliosios sumos (nominaliosios sumos principas) arba dar didesnės sumos, kuri bus nurodyta sutartyje arba nustatyta priežiūros institucijos; bus vykdomas likvidumo atsargos reikalavimas, nurodytas Projekto 51 straipsnyje.

Siekiant dar labiau apsaugoti investuotojų ir atitinkamų kreditorių interesus, Projekto 34 straipsnyje siūloma nustatyti, kad išleidus padengtąsias obligacijas padengtųjų obligacijų bendrovė turėtų teisę perleisti visą užtikrinamąjį turtą arba jo dalį kartu su įsipareigojimais pagal padengtąsias obligacijas kitam emitentui tik tuo atveju, jeigu gautų išankstinį rašytinį priežiūros institucijos pritarimą.

Dvigubo reikalavimo principas (angl. dual recourse right)

Projekto 30 straipsnyje siūloma įtvirtinti, kad padengtoji obligacija suteikia investuotojui ir specialiajam kreditoriui teisę reikalauti, kad padengtųjų obligacijų emitentas tinkamai įvykdytų visus savo įsipareigojimus, susijusius su padengtąja obligacija, tačiau emitento nemokumo ar pertvarkymo atveju investuotojai ir atitinkami kreditoriai galėtų reikalauti, kad jų reikalavimai būtų tenkinami iš užtikrinamojo turto vertės ir pirmiau už bet kurių kitų kreditorių reikalavimus. Tik visiškai patenkinus investuotojų ir atitinkamų kreditorių reikalavimus, užtikrinamasis turtas galėtų būti grąžinamas padengtųjų obligacijų emitentui. Tačiau, jeigu užtikrinamojo turto nepakanka investuotojų ir atitinkamų kreditorių reikalavimams padengti, investuotojai ir atitinkami kreditoriai turėtų teisę išieškoti trūkstamą sumą iš nemokaus emitento kito turto. Šiuo atveju investuotojai ir atitinkami kreditoriai turėtų tokias pat teises kaip ir emitento kreditoriai, kurių reikalavimai yra neužtikrinti.

Obligacijų padengimo reikalavimai ir papildomas užtikrinimas (angl. overcollateralisation)

Projekto 48 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtąsias obligacijas išleidžiantis emitentas privalo užtikrinti, kad bendra atitinkamos kategorijos užtikrinamojo turto vertė sudarytų ne mažiau kaip 105 procentus atitinkamos turto klasės pagrindu išleistų neapmokėtų padengtųjų obligacijų nominaliosios sumos. Taip pat šiame straipsnyje siūloma įtvirtinti nuostatas, kuriomis vadovaudamasis Lietuvos bankas turėtų teisę reikalauti, kad padengtųjų obligacijų emitentas taikytų didesnę papildomo užtikrinimo dydį. Didesnis papildomo užtikrinimo dydis gali būti nustatytas ir padengtųjų obligacijų emisijos dokumentuose (sutartinis papildomo užtikrinimo dydis) arba kredito įstaiga gali savanoriškai nustatyti didesnę papildomo

užtikrinimo dydį. Šiomis nuostatomis siekiama pakankamos ir tvarios investuotojų ir atitinkamų kreditorių interesų apsaugos.

Rizikos, susijusios su užtikrinamuoju turtu ir įsipareigojimais, mažinimas

Projekto 50 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitentas privalėtų naudoti išvestines finansines priemones, siekdamas valdyti palūkanų normos ir valiutų riziką, susijusias su užtikrinamuoju turtu. Išvestinių finansinių priemonių sandoriai ar kiti susitarimai, skirti rizikai mažinti, turėtų būti sudaromi laikantis Įstatyme nustatytų reikalavimų. Šie susitarimai, be kita ko, turėtų būti sudaromi tik tada, kai tai būtina rizikai valdyti investuotojų interesais, ir jie visais atvejais turėtų atitikti įprastas šio sektoriaus bendrąsias sutartis.

Projekto 51 straipsnyje taip pat siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitentas privalėtų užtikrinti, kad užtikrinamasis turtas būtų nuolatos sudarytas iš tiek likvidaus turto, kad jo bet kuriuo metu pakaktų mokėjimams pagal padengtųjų obligacijų programą vykdyti bent ateinančias 180 dienų. Svarbu tai, kad šiame Projekto straipsnyje siūloma nustatyti, kad likvidus turtas būtų atskirtas ir laikomas atskirai nuo kito užtikrinamojo turto.

Taip pat Projekto 52 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitentas privalėtų reguliariai Lietuvos banko nustatyta tvarka bent kartą per ketvirtį atlikti testavimą nepalankiausiomis sąlygomis, siekdamas nustatyti, ar susidarius finansiškai ypač nepalankioms sąlygoms užtikrinamojo turto (įskaitant papildomo užtikrinimo dydį) pakaktų neapmokėtų padengtųjų obligacijų nominaliajai sumai padengti. Testavimo metu privalėtų būti vertinama bent palūkanų normų rizika, valiutų kurso pasikeitimo rizika, kredito rizika, likvidumo rizika, įskaitymo rizika, užtikrinamojo turto susimaišymo su kitu turtu rizika ir kita priežiūros institucijos nurodyta rizika.

Taip pat Projekto 53 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitentas privalo nustatyti patikimą ir veiksmingą politiką ir taikyti procedūras, pagal kurias būtų nuolat visą padengtųjų obligacijų galiojimo laikotarpį tikrinama, ar emitentas turi pakankamai likvidaus ir užtikrinamojo turto, atsižvelgiant į likvidaus ir užtikrinamojo turto pobūdį ir sudėtį, minimalų (įskaitant papildomą užtikrinimą) užtikrinamojo turto dydį, privalomą likvidumo atsargą, taip pat įvertinus galimas nepalankias rinkos sąlygas.

Šiomis Projekto 50–53 straipsnių nuostatomis siekiama užtikrinti nuolatinę, pakankamą ir laiku atliekamą padengtųjų obligacijų priežiūrą, tokiu būdu siekiant užtikrinti investuotojų ir atitinkamų kreditorių reikalavimus.

Padengtųjų obligacijų emitento priežiūra

Projekto 58 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitentas sumas, gautas išleidus padengtųjų obligacijų emisiją, privalo paskolinti padengtųjų obligacijų bendrovei, kad ši galėtų atsiskaityti už perleistą užtikrinamąjį turtą. Taip pat padengtųjų obligacijų emitentas privalėtų užtikrinti, kad padengtosios obligacijos visą jų galiojimo terminą atitiks registracijos prašyme nurodytas sąlygas ir nebus jokių aplinkybių, trukdančių atlikti veiksmingą šių obligacijų priežiūrą. Svarbu ir tai, kad, siekiant užtikrinti investuotojų ir specialiųjų kreditorių interesus, Projekto 62 straipsnyje siūloma apriboti padengtųjų obligacijų emitento teisę vienašališkai pakeisti padengtųjų obligacijų sąlygas. Tai daryti jis galėtų tik gavęs išankstinį Lietuvos banko pritarimą, kas užtikrintų, kad investuotojų ir specialiųjų kreditorių teisės nebus pažeistos.

Siekiant dar labiau sustiprinti padengtųjų obligacijų priežiūrą, Projekto 59 straipsnyje siūloma įtvirtinti, kad padengtasias obligacijas išleidęs emitentas Lietuvos bankui privalėtų teikti ataskaitas dėl įsipareigojimų pagal Įstatymą laikymosi, taip pat parengti veiklos planą, kuriame

būtų nustatytos procedūros, užtikrinančios sklandų perėjimą prie specialios administravimo funkcijos ir tinkamą padengtųjų obligacijų programos veikimą emitento nemokumo ar pertvarkymo atveju. Taip pat Projekto 63–65 straipsniuose nustatyti padengtųjų obligacijų užtikrinamojo turto grupės stebėjimo ir priežiūros reikalavimai. Pavyzdžiui, pagal Projekto 63 straipsnį, siekiant užtikrinti, kad užtikrinamasis turtas atitiktų Įstatymo reikalavimus, privalės būti skiriamas užtikrinamojo turto grupės stebėtojas.

Projekto 65 straipsnyje siūloma nustatyti, kad užtikrinamojo turto stebėtojas atliktų bent šias funkcijas: patikrintų, ar užtikrinamasis turtas atitinka Įstatyme nustatytus reikalavimus ir sąlygas, įskaitant įrašų apie kiekvieną turtą, kuris sudaro užtikrinamąjį turtą, tikslumą; patikrintų, ar emitentas tinkamai laikosi kitų Įstatyme nustatytų reikalavimų; parengtų metinę ataskaitą dėl priemonių, kurių emitentas ėmėsi tam, kad atitiktų Įstatyme nustatytus reikalavimus, ir dėl turto, kuris sudaro užtikrinamąjį turtą, kokybės; teiktų priežiūros institucijai ataskaitas dėl atitikties teisės aktams, taip pat vykdytų kitus priežiūros institucijos nurodymus. Konkrečiam padengtųjų obligacijų emitento užtikrinamojo turto stebėtojui parengtose rekomendacijose galėtų būti nurodyti konkretūs klausimai, kurie turėtų būti apžvelgiami tokio padengtųjų obligacijų emitento ataskaitoje, kas garantuotų pakankamą informacijos atskleidimą priežiūros institucijai, jai atliekant efektyvią padengtųjų obligacijų priežiūrą.

Užtikrinamojo turto priežiūra ir administravimas padengtųjų obligacijų emitento nemokumo, pertvarkymo ar likvidavimo procedūrų metu

Projekto 35 straipsnyje siūloma nustatyti, kad atliekant emitento nemokumo, pertvarkymo ar likvidavimo procedūras padengtųjų obligacijų programa būtų valdoma ir administruojama nepriklausomai nuo emitento ir vadovaujantis išimtinai investuotojų interesais. Atliekant emitento nemokumo, pertvarkymo ar likvidavimo procedūras užtikrinamojo turto administravimą perimtų specialusis administratorius, siekdamas užtikrinti, kad įsipareigojimais investuotojams, kylantys iš padengtųjų obligacijų, būtų visiškai įvykdyti investuotojams naudingiausiu būdu. Specialusis administratorius galėtų būti skiriamas, kai: 1) emitentas atitinka nemokumo sąlygas; 2) nustatoma, kad padengtųjų obligacijų emitentas žlunga arba galėtų žlugti; 3) priimamas sprendimas atšaukti emitento licenciją; 4) priežiūros institucija nustato, kad yra išskirtinės aplinkybės, kada emitentas negali tinkamai veikti. Lietuvos bankas turėtų teisę bet kada atšaukti specialųjį administratorių.

Projekto 37 straipsnyje siūloma nustatyti, kad priežiūros institucija nedelsdama, ne vėliau kaip kitą darbo dieną po sprendimo paskirti arba atšaukti specialųjį administratorių priėmimo dienos, raštu praneša apie tai padengtųjų obligacijų emitentui, Juridinių asmenų registrui ir paskelbia savo interneto svetainėje. Tačiau šiame straipsnyje siūloma nustatyti išimtį – kai pagal Finansinio tvarumo įstatymo 42 straipsnio 3 dalį nustatoma, kad padengtųjų obligacijų emitentas žlunga arba galėtų žlugti, priežiūros institucija apie specialiojo administratoriaus paskyrimą praneša Juridinių asmenų registrui ir paskelbia priežiūros institucijos interneto svetainėje ne anksčiau, nei paskelbiamas pertvarkymo institucijos sprendimas dėl padengtųjų obligacijų emitento pertvarkymo. Tokia išimtis pertvarkymo atveju numatyta, nes Direktyvos 2019/2162 nuostatos, kurios perkeliamos į šį Projektą, specialiojo administratoriaus paskyrimo momentą susieja su nustatymo, kai emitentas žlunga arba gali žlugti, momentu. Tačiau pažymėtina, kad šis vertinimas nėra viešas, kol nėra priimamas ir paskelbiamas pertvarkymo institucijos sprendimas dėl emitento pertvarkymo. Specialiojo administratoriaus paskyrimas yra vieša informacija, todėl gali sukelti neigiamų padarinių ir užkirsti kelią sėkmingam padengtųjų obligacijų emitento

pertvarkymui. Pažymėtina, kad siekiant apsaugoti viešąjį interesą, emitento pertvarkymo atveju taikoma išimtis tiek dėl paskelbimo, tiek dėl pranešimo.

Projekto 38 straipsnyje siūloma nustatyti, kad pagrindinė specialiojo administratoriaus pareiga yra veikti visų investuotojų labui, ginti jų interesus ir siekti, kad būtų tinkamai įvykdyti visi įsipareigojimai pagal padengtųjų obligacijų programą. Specialusis administratorius turėtų atlikti bent šias funkcijas: gavęs išankstinį investuotojų (patikėtinio, jei jis paskirtas) sutikimą, jeigu taip nustatyta emisijos sąlygose, valdo užtikrinamąjį turtą ir disponuoja juo, taip pat administruoja reikalavimo teises (įskaitant teisę rinkti įmokas pagal reikalavimo teises), realizuoja jas užtikrinantį užstatą ir kitas prievolių įvykdymo užtikrinimo priemones, taip pat atėmus veiklos išlaidas, gautas sumas paskirsto investuotojams ir atitinkamiems kreditoriams taip, kaip tai nustatyta emisijos sąlygose; gavęs išankstinį priežiūros institucijos sutikimą, perleidžia visą užtikrinamąjį turtą arba jo dalį kartu su įsipareigojimais pagal padengtasias obligacijas kitam emitentui; vykdo emitento sudarytus sandorius, siekdamas tinkamai administruoti užtikrinamąjį turtą, kad būtų visiškai įvykdyti įsipareigojimai investuotojams ir specialiesiems kreditoriams, kaip nustatyta padengtųjų obligacijų emisijos sąlygose (įskaitant likvidžiam turtui nustatytą teisės aktų reikalavimų, užtikrinančių, kad padengtųjų obligacijų reikalavimai bus vykdomi laiku, laikymąsi); grąžina nemokiam padengtųjų obligacijų emitentui užtikrinamąjį turtą, likusį įvykdžius visus įsipareigojimus padengtųjų obligacijų investuotojams ir specialiesiems kreditoriams; nuolat stebi įsipareigojimų, kurių terminas suėjęs, vykdymą ir užtikrinamojo turto būklę (įskaitant jį sudarančių reikalavimų išieškojimą); gavęs išankstinį priežiūros institucijos sutikimą, taiko likvidumo riziką mažinančias nestandartines išpirkimo struktūras (obligacijų pertvarkymą į lanksčių pagrindinės sumos išmokų obligacijas arba į sąlygines tiesioginių išmokų obligacijas). Specialusis administratorius taip pat atliks funkcijas, turės teises ir pareigas, kurias Projektu siūloma suteikti užtikrinamojo turto stebėtojiui.

Projekto 39 straipsnyje numatoma, kad specialusis administratorius veiks susitarimo dėl užtikrinamojo turto valdymo ir administravimo, sudaryto su padengtųjų obligacijų bendrove, kuriai priklauso užtikrinamasis turtas, pagrindu. Šiame straipsnyje siūloma nustatyti tik svarbiausius elementus, kurie yra būtini siekiant užtikrinti, kad padengtųjų obligacijų programa veiktų tinkamai ir būtų užtikrinti investuotojų interesai (*įstatymuose turi būti reguliuojami svariausi visuomeniniai santykiai*). Taigi sutarties šalys turėtų pačios susitarti, koku būdu susitarimas bus įgyvendintas praktikoje.

Užtikrinamojo turto ir nemokaus arba pertvarkomo emitento santykis

Projekto 42 straipsnyje siūloma nustatyti, kad specialusis administratorius ir padengtųjų obligacijų emitento nemokumo administratorius privalo vienas kitam pateikti informaciją, kuri gali būti svarbi tiek emitento nemokumo procese, tiek valdant užtikrinamąjį turtą. Emitento nemokumo administratorius negalėtų ginčyti specialiojo administratoriaus veiksmų ir sprendimų, kuriuos jis atlieka ir priima, vykdydamas Įstatyme nustatytas funkcijas. Projekto 43 straipsnyje numatoma, kad specialusis administratorius turtą, likusį padengus investuotojų ir specialiųjų kreditorių reikalavimus bei veiklos išlaidas, susijusias su padengtosiomis obligacijomis, perduotų emitento teises ir pareigas perėmusiam emitentui arba bankrutuojančiam, pertvarkytam ar likviduojamam emitentui ar kitam subjektui, kai tai numatoma pagal Finansinio tvarumo įstatymą, taikant pertvarkymo priemones.

Apsauga nemokumo ir (arba) pertvarkymo procedūrų metu

Projekte siūloma nustatyti, kad emitento arba iniciatoriaus nemokumo arba pertvarkymo atveju pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų sandoriams ir su jais susijusiems santykiams Bankų įstatymo, Finansų įstaigų įstatymo, Juridinių asmenų nemokumo įstatymo nuostatos, įskaitant nuostatas dėl užtikrinamojo turto administravimo, kreditorių teisių, kreditorių reikalavimų tenkinimo ir emitento įsipareigojimų, susijusių su turtu užtikrintais vertybiniais popieriais ir padengtosiomis obligacijomis, vykdymo, taikomos tiek, kiek Įstatyme nenustatyta kitaip. Atitinkamai Projekto 75 straipsnyje siūloma nustatyti, kad padengtųjų obligacijų emitento nemokumo ar pertvarkymo atveju su padengtosiomis obligacijomis susijusios mokėjimo prievolės netaptų vykdytinos pagal emitento nemokumo atveju taikomą Juridinių asmenų nemokumo įstatymą. Projekto 76 straipsnyje numatoma, kad nei emitento nemokumo administratorius, nei emitento kreditoriai, išskyrus investuotojus arba specialiuosius kreditorius, neturėtų teisės priimti sprendimų, darančių įtaką tolesnių emitento susitarimų, susijusių su padengtosiomis obligacijomis ir turtu užtikrintais vertybiniais popieriais, tolesniam vykdymui. Nei nemokumo administratorius, nei kreditoriai, įskaitant investuotojus, specialiuosius kreditorius ir bet kokias trečiąsias šalis, neturėtų teisės peržiūrėti ir ginčyti sutarčių, susijusių su padengtosiomis obligacijomis ir turtu užtikrintais vertybiniais popieriais.

Siekiant užtikrinti tinkamą investuotojų ir atitinkamų kreditorių interesų apsaugą, Projekto 77 straipsnyje taip pat siūloma nustatyti, kad emitentas privalėtų užtikrinti, kad visos specialiosios paskirties bendrovei priklausančios iš užtikrinamojo turto, kurį tvarko (valdo) emitentas, gautinos sumos būtų visiškai (įskaitant fiziškai) atskirtos nuo nemokaus emitento turto ir būtų apsaugotos nuo susimaišymo su kitu emitento turtu rizikos. Iš užtikrinamojo turto negalėtų būti išskaičiuojami jokie padengtųjų obligacijų emitento administravimo, bankroto, pertvarkymo ar likvidavimo mokesčiai ar susijusios išlaidos. Be to, Projekto 78 straipsnyje siūloma nustatyti, kad tik pakeitimo vertybiniais popieriais investuotojai ir atitinkami kreditoriai galėtų inicijuoti areštą ar išieškoti iš užtikrinamojo turto, kuriuo apmokami pagal sudarytą padengimo vertybiniais popieriais sandorį išleisti vertybiniai popieriai arba kuriuo užtikrinamas padengtųjų obligacijų apmokėjimas.

Atsižvelgiant į tai, kad Direktyvos 2019/2162 32 straipsnis nustatyta, kad direktyvos nuostatos turi būti taikomos nuo 2022 m. liepos 8 d., Projekto 87 straipsnyje siūloma nustatyti, kad įstatymas įsigalioja 2022 m. liepos 8 d.

Dėl Civilinio proceso kodekso pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Civilinio proceso kodekso 746 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas. Šiuo pakeitimu siekiama nustatyti, kad kai skolininkui (įkeisto turto savininkui) pradėta bankroto ar restruktūrizavimo procedūra, įkeistas turtas parduodamas ir hipotekos ar įkeitimo kreditorių reikalavimai tenkinami atitinkamai Juridinių asmenų nemokumo ar Fizinių asmenų bankroto įstatymų nustatyta tvarka, laikantis Įstatyme nustatytų reikalavimų.

Dėl CK pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Civilinio kodekso 4.181, 6.66, 6.953 6.961 ir 6.968 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas. Šiais pakeitimais siekiama nustatyti, kad svetimo daikto hipotekos atveju kreditorius turi teisę perleisti reikalavimo teises trečiajam asmeniui be įkeisto turto savininko sutikimo, jeigu šis perleidimas vykdomas pakeitimo vertybiniais popieriais ar padengtųjų obligacijų sandorių vykdymo pagrindu Įstatyme nustatytais atvejais. Kreditorius neturi teisės ginčyti skolininko sudarytų sandorių su patikėtiniu pagal Įstatymo nuostatas. Patikėtinio paskyrimo atveju Projekte siūloma taip pat nustatyti turto patikėjimo sąlygas, o

išieškojimas pagal patikėtinio kreditorių ieškinius iš turto, perduoto patikėjimo teise pagal Įstatymą, negalimas. Tokiu būdu siekiama užtikrinti, kad Įstatymo nuostatos turėtų pirmenybę prieš CK, taip garantuojant pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų reglamentavimo aiškumą ir nuoseklumą.

Dėl Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, siekiant Akcinių bendrovių įstatyme nustatyti, kad šio įstatymo nuostatos specialiosios paskirties bendrovėms taikomos tiek, kiek Įstatyme nenustatyta kitaip. Tokiu būdu siekiama užtikrinti, kad Įstatymo nuostatos turėtų pirmenybę prieš Akcinių bendrovių įstatymą, taip garantuojant taikomo teisinio reguliavimo aiškumą, nuoseklumą, taip pat siekiant užtikrinti, kad reikalavimai, taikomi specialiosios paskirties bendrovėms, būtų aiškūs ir nedviprasmiški, tokiu būdu užkertant kelią piktnaudžiavimui teisės aktų nuostatomis, pasirenkant konkrečiu atveju palankesnę teisinę reguliavimą.

Dėl Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymo Nr. XII-2443 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, siekiant Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatyme nustatyti, kad šis įstatymas netaikomas pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovių leidžiamiems skolos vertybiniais popieriams.

Kaip nurodyta pirmiau, investuotojai į pakeitimo vertybinius popierius ir atitinkami kreditoriai gali paskirti patikėtinį ir jam taip pat gali pavesti obligacijų savininkų patikėtinio (kaip jis apibrėžtas Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatyme) funkcijas. Bet kuriuo atveju obligacijų savininkų patikėtinio įgaliojimai nustatomi patikėtinio paskyrimo dokumente, neatsižvelgiant į Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymo nuostatas. Atsižvelgiant į Projektu siūlomas nuostatas, Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatyme, siekiant išvengti dviprasmiško teisinio reglamentavimo, būtina nustatyti, kad Akcinių bendrovių ir uždaryjū akcinių bendrovių obligacijų savininkų interesų gynimo įstatymo nuostatos netaikomos pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovių leidžiamiems skolos vertybiniais popieriams (obligacijoms).

Dėl Bankų įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Bankų įstatymo Nr. IX-2085 78 ir 83 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, siekiant Bankų įstatyme nustatyti, kad banko, kuris yra padengtųjų obligacijų emitentas, reorganizavimo, pertvarkymo ir likvidavimo bei bankroto sąlygos nustatomi Įstatyme.

Projekte, siekiant apsaugoti investuotojų ir atitinkamų kreditorių interesus, nustatomos specialios apsaugos nuo nemokumo ir (arba) pertvarkymo procedūros, todėl, siekiant išvengti dviprasmiškumo ir teisės normų kolizijos, siūloma pakeisti Bankų įstatymo nuostatas, suteikiant pirmenybę Projekte siūlomam nustatytam teisiniui reguliavimui.

Dėl Finansų įstaigų įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Finansų įstaigų įstatymo Nr. IX-1068 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, siekiant šiame įstatyme nustatyti, kad finansų įstaigomis nelaikomos

specialiosios paskirties bendrovės, nurodytos Projekte, ir panaikinti išimtį finansų įstaigoms, kurios teikia tik nelicencijuotas finansines paslaugas, nustatytas Lietuvos Respublikos vartojimo kredito įstatyme. Ši išimtis Finansų įstaigų įstatyme buvo nustatyta iki Vartojimo kredito įstatymo pakeitimų, kai šiame įstatyme nebuvo nustatyti reikalavimai vadovams ir informacijos priežiūros institucijai teikimui, vartojimo kredito davėjo metinių finansinių ataskaitų rinkinių sudarymo tvarka. Atsižvelgiant į tai, kad minėtos sritys reguliuojamos Vartojimo kredito įstatyme, ir į Finansų įstaigų įstatymo 4 straipsnio 5 dalies nuostatą („Jei Lietuvos Respublikos įstatymai, reglamentuojantys finansinių paslaugų teikimą ir finansų įstaigų veiklą, nustato kitokias normas negu šis Įstatymas, taikomos įstatymų, reglamentuojančių finansinių paslaugų teikimą ir finansų įstaigų veiklą, normos“), Finansų įstaigų įstatymo 4 straipsnio 6 dalis tapo nebeaktuali, todėl turėtų būti panaikinta.

Kaip nurodyta pirmiau, Projekte siūloma aiškiai nustatyti, kad specialiosios paskirties bendrovės nėra laikomos finansų įstaigomis pagal Finansų įstaigų įstatymą ir joms šio įstatymo nuostatos netaikomos, todėl siūlomu Finansų įstaigų įstatymo pakeitimu siekiama užtikrinti teisinį aiškumą ir išvengti skirtingo teisės nuostatų aiškinimo.

Dėl Lietuvos banko įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Lietuvos banko įstatymo Nr. I-678 42, 43³ straipsnių ir 1, 3 priedų pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siekiama, atsižvelgiant į Projekte siūlomą nustatyti reglamentavimą, išplėsti Lietuvos banko priežiūrinių asmenų ratą, jį papildant padengtųjų obligacijų ir pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovėmis bei pakeitimo vertybiniais popieriais iniciatoriais, pakeitimo vertybiniais popieriais rėmėjais, pirminiais skolintojais ir trečiosios šalys, tikrinančios pakeitimo vertybiniais popieriais atitiktį paprastiems, skaidriems ir standartizuotiems kriterijams.

Lietuvos banko įstatymo projekte taip pat siūloma nustatyti, kad Lietuvos bankas, be kita ko, atlieka ir Įstatyme Lietuvos bankui priskirtas funkcijas bei padengtųjų obligacijų ir pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovių, pakeitimo vertybiniais popieriais iniciatorių priežiūrą. Atsižvelgiant į nurodytus Lietuvos banko įstatymo pakeitimo įstatymo projekte siūlomus pakeitimus, papildytas šio įstatymo 1 priedas, kuriame nustatomos minėtų subjektų mokamos įmokos finansų rinkos priežiūros išlaidoms padengti. Siūlomas nustatyti įmokos dydis – 1 000 eurų – pasirinktas atsižvelgiant į tikėtinas sąnaudas, kurias patirtų priežiūros institucija.

Dėl Vartojimo kredito įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Vartojimo kredito įstatymo Nr. XI-1253 22¹ straipsnio ir 3 priedo pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siekiama nustatyti, kad vartojimo kredito davėjas taip pat turi teisę perleisti teises ir pareigas pagal vartojimo kredito sutartis kitai kredito įstaigai ar specialiosios paskirties bendrovei, kuri įsteigta ne Lietuvos Respublikoje, kaip tai nustatyta Įstatyme.

Pagal Projektą specialiosios paskirties bendrovei užtikrinamasis turtas perleidžiamas siekiant tinkamai įgyvendinti užtikrinamojo turto atskyrimo nuo emitento principą, todėl specialiosios paskirties bendrovė privalės laikytis Bankų įstatymo, Centrinų kredito unijų įstatymo, Kredito unijų įstatymo, Mokėjimo įstaigų įstatymo ar Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo nuostatų, jeigu užtikrinamąjį turtą sudarys reikalavimo teisės, kurioms iki perleidimo buvo taikomos atitinkamai banko paslapties, centrinės kredito unijos paslapties, kredito unijos paslapties, mokėjimo įstaigos paslapties ar elektroninių pinigų

įstaigos paslapties nuostatos, bei Vartojimo kredito įstatymo nuostatų, kiek tai susiję su skolininkų teisių apsauga, jeigu užtikrinamąjį turtą sudaro reikalavimo teisės į skolininkus, kuriems iki perleidimo buvo taikomos Vartojimo kredito įstatymo nuostatos. Atitinkamai skolininkai turės visas teises ir pareigas pagal Vartojimo kredito įstatymą, neatsižvelgiant į tai, kad reikalavimo teisės perleistos specialiosios paskirties bendrovei.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Projekte siūlomas nuostatas skolininkų ir vartotojų interesai bus apsaugoti ir specialiosios paskirties bendrovė nevykdys jokių naujų paskolų išdavimo, ir siekiant išvengti dviprasmiškumo bei teisės normų kolizijos, siūloma pakeisti Vartojimo kredito įstatymo nuostatas, nustatant, kad vartojimo kredito davėjai turi teisę perleisti teises ir pareigas pagal vartojimo kredito sutartis ne tik kitam į viešąjį kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui, bet ir kitai kredito įstaigai ar specialiosios paskirties bendrovei, kuri įsteigta ne Lietuvos Respublikoje, kaip nustatyta Įstatyme.

Dėl Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo Nr. XII-2769 33 straipsnio ir priedo pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siekiama nustatyti kredito davėjo teisę perleisti teises ir pareigas pagal kredito sutartis kitai kredito įstaigai ar specialiosios paskirties bendrovei, kuri įsteigta ne Lietuvos Respublikoje, kaip nustatyta Įstatyme.

Pagal Projekte siūlomas nuostatas specialiosios paskirties bendrovei užtikrinamasis turtas perleidžiamas siekiant tinkamai įgyvendinti užtikrinamojo turto atskyrimo nuo emitento principą, todėl specialiosios paskirties bendrovė privalės laikytis Bankų įstatymo, Centrinų kredito unijų įstatymo, Kredito unijų įstatymo, Mokėjimo įstaigų įstatymo ar Elektroninių pinigų ir elektroninių pinigų įstaigų įstatymo nuostatų, jeigu užtikrinamąjį turtą sudarys reikalavimo teisės, kurioms iki perleidimo buvo taikomos atitinkamai banko paslapties, centrinės kredito unijos paslapties, kredito unijos paslapties, mokėjimo įstaigos paslapties ar elektroninių pinigų įstaigos paslapties nuostatos, bei Su nekilnojamuoju turtu susijusio kredito įstatymo (toliau – SNTSKI) nuostatų, kiek tai susiję su skolininkų teisių apsauga, jeigu užtikrinamąjį turtą sudaro reikalavimo teisės į skolininkus, kuriems iki perleidimo buvo taikomos SNTSKI nuostatos. Atitinkamai skolininkai turės visas teises ir pareigas pagal SNTSKI, neatsižvelgiant į tai, kad reikalavimo teisės perleistos specialiosios paskirties bendrovei.

Atsižvelgiant į tai, kad pagal Projekte siūlomas nuostatas kredito gavėjų interesai bus apsaugoti ir specialiosios paskirties bendrovė nevykdys jokių naujų paskolų išdavimo, ir siekiant išvengti dviprasmiškumo bei teisės normų kolizijos, siūloma pakeisti SNTSKI nuostatas, nustatant, kad kredito davėjai turi teisę perleisti teises ir pareigas pagal kredito sutartis ne tik kitam į viešąjį kredito davėjų sąrašą įrašytam asmeniui, bet ir kitai kredito įstaigai ar specialiosios paskirties bendrovei, kuri įsteigta ne Lietuvos Respublikoje, kaip nustatyta Įstatyme.

Dėl Valstybės skolos įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Valstybės skolos įstatymo Nr. I-1508 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas, kuriuo siekiama nustatyti, kad tuo atveju, kai valstybės garantija užtikrintos reikalavimo teisės perleidžiamos pagal Įstatymo nuostatas, valstybės garantija, užtikrinanti tokias perleidžiamas reikalavimo teises, galioja nepaisant to, kad valstybės garantija reikalavimo teisių perleidimą draudžia ar riboja.

Projekte siūlomos numatyti specialios taisyklės, kad specialiosios paskirties bendrovei įsigyjant ar perleidžiant užtikrinamąjį turtą, kartu su juo pereina ir visos su šiuo užtikrinamuoju

turtu susijusios garantijos, laidavimai bei kitos užtikrinimo priemonės, o reikalavimo teisių, sudarančių užtikrinamąjį turtą, perleidimas specialiosios paskirties bendrovei galioja ir tais atvejais, kai pradinis sandoris, pagal kurį atsirado skolininko ar potencialaus skolininko esamos ar būsimos prievolės, ar hipotekos (įkeitimo) sandoris (įskaitant kitus prievolių įvykdymo užtikrinimo sandorius), kuris užtikrina perleidžiamas reikalavimo teises, tą daryti draudžia ar riboja. Atsižvelgiant į šias nuostatas ir siekiant išvengti dviprasmiškumo bei užtikrinti teisinį apibrėžtumą, siūloma papildyti Valstybės skolos įstatymo nuostatas, aiškiai įvardijant, kad reikalavimo teisių perleidimas pagal Įstatymą neturės įtakos valstybės garantijų galiojimui.

Dėl Finansinio tvarumo įstatymo pakeitimo

Kartu su Projektu teikiamas Finansinio tvarumo įstatymo Nr. XI-393 2, 77, 91, 94 ir 99 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

Atsižvelgiant į tai, kad su Projektu teikiamas Hipotekinių obligacijų ir hipotekinio kreditavimo įstatymo Nr. IX-1746 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas, Finansinio tvarumo įstatymo 2, 77, 91, 94 straipsniai koreguojami keičiant hipotekines obligacijas į Įstatyme nurodytas padengtasias obligacijas, o 99 straipsnyje nurodytas subjektų, kurie privalo laikytis informacijos apsaugos reikalavimų, sąrašas papildomas specialiaisiais administratoriais, paskirtais pagal Įstatymą. Finansinio tvarumo įstatymo 99 straipsnio 4 dalyje nustatyti atvejai, kada taikoma išimtis informacijos apsaugai. Siekiant užtikrinti tinkamą pertvarkymo proceso vykdymą, ši išimtis taikoma ir laikiniejiems administratoriams. Pažymėtina, kad laikinieji administratoriai ir specialieji administratoriai yra analogiški subjektai, kurie skiriami tam tikriems tikslams įgyvendinti, kai emitentas yra pertvarkomas. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, analogiškos Finansinio tvarumo įstatymo 99 straipsnio 4 dalyje nustatytos išimtys turėtų būti taikomos ir specialiesiems administratoriams. Taip pat, atsižvelgiant į Direktyvos 2014/59/ES 2 straipsnio 1 dalies 96 punkto pakeitimą, pateikiamas padengtųjų obligacijų sąvokos apibrėžimas.

Dėl Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo pakeitimo

Šiuo metu Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymas detalizuoja investicinių priemonių portfelio diversifikavimo reikalavimus taip pat ir tuo atveju, kai kolektyvinio investavimo subjekto turtas investuojamas į vertybinius popierius, kurie iš esmės atitinka Projektu reglamentuojamas padengtasias obligacijas. Atsižvelgiant į tai, kad nuo 2022 m. liepos 8 d. įsigalios Įstatymas, parengtas Kolektyvinio investavimo subjektų įstatymo Nr. IX-1709 80 ir 174 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, papildant investicinių priemonių portfelio diversifikavimo reikalavimus nuoroda į pagal Įstatymą išleistus vertybinius popierius.

Dėl Hipotekinių obligacijų ir hipotekinio kreditavimo įstatymo pripažinimo netekusiu galios įstatymo projekto

Kartu su Projektu teikiamas Hipotekinių obligacijų ir hipotekinio kreditavimo įstatymo Nr. IX-1746 pripažinimo netekusiu galios įstatymo projektas.

Kaip nurodyta anksčiau, HOHKĮ praktikoje iki šiol nebuvo sėkmingai pritaikytas ir jis neatitinka padengtųjų obligacijų aktualijų ir geriausios rinkos praktikos. Dėl šios priežasties siūloma HOHKĮ su visais pakeitimais ir papildymais pripažinti netekusiu galios.

Dėl Lietuvos banko įstatymo pakeitimo įstatymo pakeitimo

Šiuo metu Lietuvos Respublikos sutelktinio finansavimo įstatymo 10 straipsnyje sutelktinio finansavimo platformų operatoriams (toliau – SFPO) nustatyta pareiga teikti

duomenis apie projektų savininkus į Lietuvos banko Paskolų rizikos duomenų bazę (toliau – PRDB), taip pat teisę gauti šiuos duomenis patiems SFPO vykdant savo veiklą ir siekiant įvertinti projektų savininkų patikimumą. Tačiau atsižvelgiant į neseniai įsigaliojusį 2020 m. spalio 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/1503 dėl Europos sutelktinio finansavimo paslaugų verslui teikėjų, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2017/1129 ir Direktyva (ES) 2019/1937“ (toliau – SF reglamentas), Sutelktinio finansavimo įstatymas nustos galioti 2022 m. lapkričio 10 d. SF reglamente nėra nustatyta analogiška sutelktinio finansavimo paslaugų teikėjų (toliau – SFPT) duomenų teikimo pareiga ir teisė gauti duomenis, tačiau tikslinga šias nuostatas išlaikyti nacionalinėje teisėje, siekiant užtikrinti veiksmingą kredito sistemos funkcionavimą ir priežiūros institucijos teisę gauti reikalingą informaciją priežiūros, politikos, susijusios su finansų sistemos stabilumu, pinigų politikos vykdymo funkcijoms atlikti ir statistikos tikslais, taip pat sudaryti priežiūros institucijai ir SFPT sąlygas įvertinti sutelktinio finansavimo projektų savininkų patikimumą, kas savo ruožtu galėtų prisidėti prie projektų finansavimo skatinimo.

Vis dėlto, atsižvelgiant į administracinę naštą ir proporcingumo principą, duomenų teikimo pareigą tikslinga nustatyti tik reikšmingą rinkos dalį užimantiems SFPT. Analogiška nuostata patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. gruodžio 14 d. Lietuvos Respublikos finansų įstaigų įstatymo Nr. IX-1068 2, 4, 44 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymu, kuriame buvo nustatyta, kad duomenų teikimo pareiga ir duomenų gavimo teisė taikoma skolinimo ir finansinės nuomos paslaugas teikiančioms finansų įstaigoms, kurios atitinka priežiūros institucijos nustatyta tvarka apskaičiuotą reikšmingumo kriterijų pagal užimamą rinkos dalį. Siūlytina minėtas įstatymo nuostatas papildyti įtraukiant ir SFPT, kuriems duomenų teikimo pareiga būtų taikoma taip pat tik viršijus Lietuvos banko nustatytą reikšmingumo ribą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Numatoma, kad įstatymų projektai neturės neigiamų pasekmių, nes jų nuostatomis siekiama užtikrinti visišką Lietuvos ir Europos Sąjungos teisės aktų suderinamumą.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimti įstatymai neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Priėmus įstatymų projektus, bus sudarytos palankesnės sąlygos efektyvesniam pakeitimo vertybiniais popieriais ir padengtųjų obligacijų institutų taikymui, o detalios šių teisinių santykių nuostatos suteiks teisinio aiškumo ir nuoseklumo. Tiek pakeitimas vertybiniais popieriais, tiek padengtosios obligacijos yra alternatyvios finansavimo priemonės, todėl bus padidintas finansavimo šaltinių ir priemonių spektras, kas suteiks daugiau galimybių verslo subjektų finansavimui.

Pakeitimo vertybiniais popieriais institutu būtų prisidedama ir prie rizikos paskirstymo Lietuvos finansų sektoriuje, nes priėmus Įstatymą kredito įstaigos dalį rizikos galėtų perleisti kitoms kredito įstaigoms arba instituciniams investuotojams. Be to, turint įvairesnių ir mažiau nuo kredito įstaigų sektoriaus priklausančių finansavimo šaltinių, prisidedama prie bendro finansų sistemos stabilumo ir atsparumo. Taip yra todėl, kad poveikis, kurį galimos kredito

įstaigų sektoriaus problemos gali daryti galimybei greitai gauti finansavimą patraukliomis sąlygomis, tampa ne toks stiprus.

Galiausiai, pakeitimas vertybiniais popieriais gali būti veiksminga priemonė ne tik siekiant diversifikuoti kredito įstaigų riziką, bet ir gilinant kapitalo rinkas, tokiu būdu suteikiant netiesioginės naudos Lietuvoje įsteigtoms įmonėms ir piliečiams (pavyzdžiui, dėl pigesnių paskolų ir verslo finansavimo, paskolų nekilnojamajam turtui įsigyti ir kita). Ši priemonė turėtų palengvinti finansavimo gavimą mažoms ir vidutinėms Lietuvoje įsteigtoms įmonėms.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymų projektus, kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Projekto sąvokos įvertintos Terminų banko ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektų nuostatos nesusijusios su Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos ir Europos Sąjungos dokumentų nuostatomis.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymams įgyvendinti reikės parengti ir patvirtinti įgyvendinamuosius teisės aktus, kuriuose būtų detalizuotas Įstatymo nuostatų taikymas. Visus įgyvendinamuosius teisės aktus parengs ir priims Lietuvos bankas.

Lietuvos bankas įgyvendinamaisiais teisės aktais nustatys sutikimo gavimo ir informacijos Lietuvos bankui pateikimo, kai keičiamas padengtųjų obligacijų emitentas arba padengtųjų obligacijų bendrovė, reikalavimus bei kitus pakeitimo vertybiniais popieriais arba padengtųjų obligacijų sandorį detalizuojančius reikalavimus. Taip pat priežiūros institucija nustatys taisykles dėl informacijos apie užtikrinamojo turto sudėtį bei priemones, kurių ėmėsi padengtųjų obligacijų bendrovė, kad atitiktų Projekte nustatytus reikalavimus, pateikimo ir dėl informavimo, kai nėra vykdomas ar gali būti netinkamai vykdomas bet kuris Projekte nurodytas reikalavimas. Bus nustatyti reikalavimai aukštos kokybės turtui ir taisyklės, kai užtikrinamojo turto sudėties pakeitimas laikomas esminiu, detalizuoti reikalavimai užtikrinamajam turtui, turto, tinkamo įtraukti į užtikrinamąjį turtą, kriterijai ir materialiojo užstato vertinimo (įskaitant vertinimo periodiškumą) kriterijai. Lietuvos bankas taip pat nustatys mokėtinų palūkanų, susijusių su neapmokėtomis padengtosiomis obligacijomis, ir gautinų palūkanų, susijusių su

užtikrinamuoju turtu, apskaičiavimo taisyklės, padengtųjų obligacijų padengimo užtikrinamuoju turtu apskaičiavimo metodiką ir pagal padengtųjų obligacijų programas sudaromų išvestinių finansinių priemonių vertinimo taisyklės, išvestinių finansinių priemonių sandorių šalių tinkamumo kriterijus ir sandorio šalies pakeitimo tvarką ir sąlygas, testavimo nepalankiausiomis sąlygomis tvarką, galutinių padengtųjų obligacijų emisijos sąlygų pateikimo tvarką, padengtųjų obligacijų emitento vadovų ir personalo kvalifikacijos ir patirties reikalavimus, ataskaitų dėl įsipareigojimų pagal Įstatymą laikymosi tvarką, informacijos pateikimo dėl užtikrinamojo turto neatitikties Įstatyme nurodytiems reikalavimams priežiūros institucijai formą ir būdus, detalius veiklos tęstinumo plano reikalavimus, informacijos apie siūlomą vienašališką padengtųjų obligacijų sutarties sąlygų pakeitimą pateikimo būdą, terminus, formą, apimtį ir kitus reikalavimus, užtikrinamojo turto grupės stebėtojai taikomus tinkamumo kriterijus ir užtikrinamojo turto grupės stebėtojo paskyrimo ir atleidimo tvarką.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektams įgyvendinti papildomų lėšų iš valstybės biudžeto nereikės.

14. Projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu gauti Lietuvos banko specialistų vertinimai.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia, kad Projektas būtų įtrauktas į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*

Pakeitimas vertybiniais popieriais, padengtosios obligacijos, vienos turto klasės obligacija, skirtingų turto klasių obligacija, užtikrinamasis turtas, specialiosios paskirties bendrovė, padengtųjų obligacijų bendrovė, pakeitimo vertybiniais popieriais bendrovė, specialusis administratorius, specialusis kreditorius.
